СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECT 8 — SECTION I.

РІК LI. Ч. 94. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 15. травня 1943. No. 94. Jersey City, N. J., Saturday, May 15, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

Новий Вугільний Страйк Немислимий, Каже Ікес

Секретар внутрішніх справ Ікес заявив газетярам, що як у вівторок мине перемиря в справі вугільного страйку, то він не може навіть думати про таке, щоби майнери знову перервали роботу в майнах і зробили таким робом погану прислугу державі, без огляду на те, як важливі булиб їхні жалі. Замітне, що Ікес дав похвалу Джанови Л. Луїсови, президентови Юнайтед Майн Воркерс, за перемиря, але заразом заявив, що не буде старатись про продовження перемиря. Назагал в урядових колах є таке переконання, що зайде в останній мінуті щось таке, що будуть уможливлені дальші переговори між майнерами і власниками копалень.

ТОРГОВЕЛЬНІ ДОГОВОРИ ВДЕРЖАТЬСЯ

Палата репрезентантів рішила 342 голосами проти 65, щоби продовжити дотеперішні торговельні взаїмні договори на два роки. Це дуже важне, бо в світі матимуть тепер наглядний доказ, що Злучені Держави не думають про ізоляцію по війні. Теж додатково ухвалено, щоби не давати міжнародним картелям у нових торговельних договорах ніяких привилеїв. Нема сумніву, що й сенат займе таке саме становище щодо продовження сили торговельних договорів.

ПОЛІТИЧНА ПОЛЬСЬКА АКЦІЯ ПРИ ПОМОЧІ РЕКЛЯМИ

Народний Комітет Поляків Американського Походження веде далі велику пропаганду в користь Польщі, а проти Советів, відзиваючись платними оголошеннями до американського громадянства в справі ратування „міліона польських закладників", що їх держить Росія на Сибірі. Апель зачинається виясненням, як прийшло до війни. І стверджується, що спершу Гітлер запропонував Польщі спільний похід на Совети, а Польща це відкинула, а як пізніше Гітлер запропонував Советам напад на Польщу, то Росія на це згодилась. Далі кажеться, що з польських закладників вже вмерло на Сибірі до пів міліона осіб. І заявляється, що це тепер є обовязком британців і американців подбати, щоби виратувати решту польських закладників, домагаючись від Советів їх звільнення та дозволу на виїзд з Росії.

Такі платні оголошення появились уже в таких газетах як „Ню Йорк Сон", „Вашінгтон Пост" чи „Шикаго Трибюн". Та заповідають, що будуть містити їх ще й в многих інших газетах. Піддається американським полякам, щоби подбали, щоби по можности такі оголошення були у кожній місцевости, щоби таким чином зрушити „сумління" американців, а заразом і „вдержувати моральну сторону цеї війни".

Річ ясна, що вся та акція коштує страшенні суми, які вже зложили американські поляки та які далі складають.

ЧОРЧИЛ ГОВОРИТИМЕ В КОНҐРЕСІ

Оголошено, що в наступну середу, година 12:30 пополудні, говоритиме в конґресі британський премієр, Винстон Чорчил, що прибув з Англії, як подають, кораблем, що є теж свого роду викзовом ворожим субмаринам, що бушують по Атлянтику.

„КАРПАТОРУССКАЯ СОВЕТСКАЯ РЕСПУБЛИКА"

Дня 21. червня має відбутись в Пенсилвенія готелі в Ню Йорку „карпаторусский конґрес", а як він буде виглядати, видно по тому, що ухвалено на вічу в Лорейн, Огайо, де реферував відомий москвофіл, В. П. Гладик, головний ініціятор цього конґресу. Отже на тім вічу по рефераті Гладика ухвалено домагатись „на основі Атлянтійського Чартеру", щоби „на русских Карпатах і їх склонах була встановлена свобідна Карпаторусская Советская Республика в союзі з великим Советским союзом".

ДЕМОКРАТІЯ, КАРПАТСЬКА УКРАЇНА, ТА — ЧЕСЬКИЙ БУЛЕТЕН

„Єслі побідіть демократія, достанется карпатскому народу опят права на жизнь в рамках чехословацкой республикі, к котрой прісоєдінілася свободним самоопрідєленієм в року 1918" — читаємо в „реферат ч. 13" чехословацького посольства в Уругваю, Болівії і Параґваю. Передали ми це дословно тим язичієм, в якому воно написане. Не знати тільки, чи саме така розвязка одної з „проблем сходу Европи" є теж в програмі чехословацького президента Бенеша, що саме прибув до Вашінґтону в справі обговорювання ось таких проблем, включно з советсько - польським спором за західно - українські землі.

ТАКИЙ БУДЕ КІНЕЦЬ НІМЦЯМ ЯК У ТУНІСІ

Таке заповів ніхто інший, а секретар війни, Генрі Л. Стимсон.

Кампанія в Північній Африці Скінчилася

ЧУТКИ ПРО ЗАВОРУШЕННЯ ПО ЕВРОПІ

ЛОНДОН. — Розгром німецьких і італійських військ відбився по всій окупованій німцями Европі поважними заворушеннями. Були навіть несупокої в Берліні, серед товпи кревняків вояків у Африці, що зібралися під урядом военної інформації. В Антверпії німці вжили проти демонстрантів машинових крісів і вбили кількадесятеро людей.

Аліянти приймають ці чутки з великою осторожністю, бо вони видимо переходили ворожу цензуру.

КНИЖКА ПРО „КАТОЛИЦЬКУ ПОЛЬОНІЮ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ"

Написав таку книжку польсько-американський священик, ксьондз Станислав Тарґош. На вступі пише ксьондз Возьніцкі про потребу видання такої книжки ось таке: „Католицька Польонія в Злучених Державах нераз гнівалась, і то слушно, на ріжних пришельців з Польщі, що побувши тут всього кілька місяців, розписувались про неї потім широко в краю... А коли нераз читалося ті описи, навіть і офіційні, то гнів поривав людину..." Виходить, що нововидана книжка малаб зарадити тому недомаганню і дати ліпші інформації. І то Польщі, яка „мало знає про американських поляків", а теж і самим американським полякам, що „не занялись науковою працею над іміграцією", а через те „ось така праця стає тепер з кожним роком труднішою". З книжки виходить, що є в Злучених Державах 831 польських католицьких парохій, яких 1,500 польських священиків-католиків і біля 10,000 польських монахинь.

ШИРОКІ АЛІЯНТСЬКІ РЕЙДИ ПО ЕВРОПІ

ЛОНДОН. — Аліянтські бомбовики з Британії бомбардували Рурщину, Берлін та Пільзно (в Чехословаччині). Рівночасно російські літаки бомбардували Варшаву.

Аліянтські літаки з Африки бомбардували острови Пантелерію, місто Аґосту на Сицилії й місто Каліярі на Сардинії.

АМЕРИКАНСЬКА ОФЕНЗИВА НА АЛЕВТСЬКІ ОСТРОВИ

Японське радіо подало вістку, що американці висадили війська на остров Ату, один з Алевтських островів (на захід від Аляски).

Генерал Двайт Айзенговер, головний командант аліянтських військ у північній Африці, заявив у спеціяльнім комунікаті, що останні ворожі відділи в північній Африці піддалися Аліянтам безумовно.

Берлінське радіо теж признало, що війська Осі закінчили всякий опір; подало за головну причину брак матеріялів.

НА ВОЛИНІ ПОВНО ПОВСТАНЦІВ

З Лондону доносять, що на українських землях під націстівською окупацією повстанчий рух щораз більше зростає і поширюється найбільше на Волині. Кажуть, що українські повстанці працюють в порозумінню з польською підпольною акцією. Біля Рівного мали українські повстанці звести важкий бій з добре узброєними німецькими вояками, при чому вбили 60 німецьких вояків, що боронили ґарнізону і складу зброї. Таке передало московське радіо.

ТИФУС У ГАЛИЧИНІ

В Галичині вибух тифус, як доносить „Кракавер Цайтунг". І видно, що на дуже великі розміри, коли у Львові організують 30 помічних шпиталів і 23 дезинфекційних стацій. Виходить, що націстівська організаційна влада побоюється, щоб жертвою тифусу не впала теж і німецька армія, бо наразі гине тільки саме цивільне населення. Німецьким воякам заказано стикатись з населенням. Люди мруть масово. Відчувається величезний брак лікарів.

ВІДЗНАЧЕННЯ УКРАЇНКИ

Канадійські газети подають, що воячка панна Парася Ткачук, з Гемилтон, Алберта, що служить при Канадійській Повітряній Фльоті в вишкольнім відділі в Торонто, одержала високе військове відзначення за свої успіхи в праці при згаданій формації.

НЕ ВЕЗЕ З НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКОЮ СПІВПРАЦЕЮ

„Кеніґсберґер Альґемайне Цайтунґ" пише, що Еріх Кох, німецький комісар в Україні, говорив в Рівнім про потребу співпраці українського населення з німцями, зазначуючи, що хто не захоче співпрацювати, цей буде визнаний ворогом держави.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

I Am An American Day

Наш президент, назначуючи неділю 16. травня днем „Я є американець", хоче нагадати нам усім, себто тим, що набули громадянство через натуралізацію, як і тим, що тут родились, що є пожаданим, щоби хоч в один день в році добре застановитись, що це означає бути повноправним горожанином Злучених Держав Америки.

Дня 16. травня відбудуться по різних місцевостях величаві маніфестації, підчас яких будемо виявляти свої патріотичні почування. Будуть різні паради, промови, співи, як це звичайно буває в таких випадках. А все те буде тим разом ще й під вражінням отої у своїх наслідках далекосяглої перемоги, яку осягнули війська Аліянтів в Північній Африці, згл. в Тунісі, а де так славно боролись наші хлопці, покриваючи новою славою американські полки, як і цілу Америку. Та коли будемо так парадувати і радіти, памятаймо, що війна ще не скінчена. Вона щойно зачала входити в рішальну фазу, коли іде про боротьбу з Гітлером.

Ось та фаза може ще довго протягнутись і ще коштувати багато крови. Та якби не було, вона вимагатиме цілком певно ще великих матеріяльних витрат. Навіть і тоді, колиб усьо йшло якнайкраще. А це означає, що в дні 16. травня заманіфестуємо свою льояльність і свій патріотизм таки найкраще тим, коли кожний з нас купить ще один воєнний бонд на знак, що відчуваємо справжню вартість того, що ми є горожанами найкращої країни в світі, яку можна любити не з примусу, приказу, чи страху, а природно, з відчуття серця і розумного думання.

А вже особливо мусять відчувати особливе привязання до американської землі ті, що походять з української крови. Цеж є ще та одна земля в світі, де можна українцям свобідно відітхнути, де ще є найбільша можливість сказати отверто те, що думаємо про трагічне положення українського народу в Европі. А що це означає, пізнаємо дуже легко, коли тільки подумаємо, що навіть і за те, що ми тут тепер про ці справи пишемо чи говоримо, ми булиб деінде потягнені під „стенку", а вже щонайменше опинились би за це в концентраційних таборах, чи десь на Сибірі. І не знати що далиб десятки міліонів українців, щоби не мати в себе Ґестапа і чрезвичайки! А глядячи на нашу американську землю з ось такого боку, зрозуміємо відразу, чим є для нас Америка. Тому просім Бога, щоби вона такою самою далі остала. Бо як так буде, то згодом, як тільки прийде кінець Гітлерови, будемо могти звідси краще боронити і український нарід, бо відчуття кривди завжди було глибоке в американському народови, що сам не зносив і не зносить ніяких опресій і не є за те, щоб в світі один нарід гнобив другий.

НЕ СТРАХОМ, А ЗАКЛИКОМ

У Ню Йорку відкрито в середу три-дневу конференцію східних стейтів для боротьби проти абсентизму робітників. Самий факт, що для справи скликується таку довгу конференцію, показує на вагу справи. Зрештою ця вага в такий критичний час, як війна, самозрозуміла.

Не є одначе певно самозрозумілим, яких способів найкраще вживати для боротьби проти цієї недостачі воєнної продукції. Тому й цінним треба вважати причинок до розвязки цього питання, який подала літакова дивізія Корпорації Кертиса-Райта, котра в цій боротьбі проти абсентизму хвалиться поважними успіхами, бо зменшенням абсенцій серед жінок з 17 на 8 процентів, серед мужчин з 10 на 6 процентів.

Вживала вона в боротьбі проти абсентизму різних способів, як: афішів, прапорів, діяґрамів, драматичних представлень, тощо. Всі ці способи своїм змістом промовляли до двох почувань робітників і робітниць: до їх патріотизму й до їх почуття обовязку. Себто вони показували, що робітник, який ходить вчас праці поза фабрику, шкодить воєнному зусиллю краю, та що такий робітник поводиться як дитина, яка не розуміє значіння свого обовязку.

Не важко замітити, що серед засобів нема страшення карами. Цього засобу не вживано, бо видно американського робітника й робітницю вважали дозрілою людиною, яка любить свій рідний край, яка сама візьметься працювати краще для нього, якщо тільки вона вповні зясує собі вагу свого недбальства.

ВИЩІ ОСВІТНІ КУРСИ В ВИННІПЕҐУ

В місяцях липні й серпні цього літа відбудуться в Винніпеґу в Канаді Вищі Освітні Курси, влаштовані Українським Національним Обєднанням (УНО), згл. його культурно-освітною референтурою. Курси будуть для студентів і студенток з гай скул і каледжів, як і для учителів публичних шкіл та диригентів і культурно-освітних працівників українських організацій в Канаді. Між тими, що будуть викладати, є як гості з Злучених Держав: проф. Олександер Кошиць та скрипак Роман Придаткевич.

ЗАВОДЯТЬ В ГАЛИЧИНІ НІМЕЦЬКУ МОВУ

ОНА подає з Лондону, що польський уряд дістав відомости з Галичини, що німецька окупаційна влада зачала німчити край в такий спосіб, як це роблять націсти в Данціґській окрузі. Кажеться, що мабуть не думають звідтам тікати... Державні комунікати в Галичині видаються в мовах: німецькій, польській та українській.